

сліджень спостерігається поступове зростання значення компоненти тренду - до 25,3 ц/га.

В середньому за роки дослідження врожайність рапсу озимого становила 15,9 ц/га. На початку періоду в 2000 році врожайність складала 11,2 ц/га. Стрімке збільшення врожайності відбулося в 2016 році – 23,5 ц/га проти 18,3 ц/га в 2015 році та в 2021 році – 25,1 ц/га проти 21,9 ц/га в 2020 році. Протягом зазначеного періоду спостерігалися значні коливання фактичної врожайності культури на території дослідження – найбільшій такий стрибок відбувся в 2012 році - 11,3 ц/га.

Для виявлення в чистому виді впливу погодних умов окремих років на формування вро-

жаю рапсу озимого були розглянути відхилення значень фактичних урожаїв від лінії тренду. За останні 10 років у 2 випадках спостерігалися від'ємні відхилення, які були досить суттєвими – -2,2 ц/га в 2014 році та -2,5 ц/га в 2020 році. Це свідчить про дуже несприятливі погодні умови, що склалися протягом цих років. Найбільш сприятливим для вирощування рапсу був 2017 рік, коли додатне відхилення від лінії тренду становило 3,5 ц/га.

Отримані результати можуть бути використані при виконанні комплексної оцінки агрокліматичних ресурсів стосовно вирощування ріпаку озимого та оптимізації розміщення його посівних площ на території Херсонської області.

УДК 633.65:551.585

Костюкевич Т. К., кандидат геогр. наук, асистент кафедри агрометеорології та агроекології

Мартінова Н. С., магістр першого року навчання

Одеський державний екологічний університет

E-mail: kostyukevich1604@i.ua

ДИНАМІКА ВРОЖАЙНОСТІ ЦУКРОВОГО БУРЯКУ В УМОВАХ ЖИТОМИРСЬКОГО ПОЛІССЯ

Цукровий буряк в Україні є однією з найважливіших сільськогосподарських культур, єдиним власним джерелом сировини для одержання цукру – цінного продукту харчування та сировини для харчової промисловості. Цукор з буряка за багатьма показниками перевищує одержуваний з цукрової тростини і є незамінним інгредієнтом при виробництві низки харчових продуктів.

У 2021 році аграрії в Україні зібрали 10,6 млн тон цукрового буряку, що на 2,3 млн тон (28,7% більше), ніж у 2020 році (8,2 млн тон). Середня врожайність цукрового буряку по Україні склала 46,9 т/га, що на 6 т/га більше, ніж у 2020 році (40,9 т/га). В Житомирській області врожайність становила 44,0 т/га.

Урожайність у кожному конкретному році формується під впливом цілого комплексу факторів. Однак при вирішенні практичних питань часто виникає необхідність роздільної оцінки ступеня впливу на врожайність, як рівня культури землеробства, так і умов погоди.

В роботі розглянуто динаміку врожайності цукрового буряку в Житомирському Поліссі на прикладі Житомирської області за період з 2000 по 2021 роки за даними Державної статистичної служби України. За допомогою методу гармонійних ваг визначена тенденція врожайності та досліджено ряди врожайності. На початку досліджуваного періоду врожайність за трендом становила 201,2 ц/га, на протязі всього періоду

досліджень спостерігається поступове зростання значення компоненти тренду - до 517,5 ц/га.

В середньому за роки дослідження врожайність культури становила 354,7 ц/га. На початку періоду в 2000 році врожайність складала 214,4 ц/га. Протягом зазначеного періоду спостерігалися значні коливання фактичної врожайності культури на території дослідження. Стрімке збільшення врожайності відбулося в 2012 році – 450,6 ц/га проти 343,4 ц/га в 2011 році та в 2018 році – 631,2 ц/га проти 541,3 ц/га в 2017 році.

Для виявлення в чистому виді впливу погодних умов окремих років на формування врожаю цукрового буряку були розглянути відхилення значень фактичних урожаїв від лінії тренду. За останні десять років у 2 випадках спостерігались від'ємні відхилення, які були досить суттєвими – -115,5 ц/га в 2019 році та -145,9 ц/га в 2020 році. Це свідчить про дуже несприятливі погодні умови, що склалися протягом цих років. Найбільш сприятливим для вирощування був 2018 рік, коли додатне відхилення від лінії тренду становило 77,9 ц/га.

Відомо, що природно-кліматичні ресурси різних районів країни неоднакові, тому було розраховано показник мінливості урожайності цукрового буряку, який становив 0,11, що свідчить, що Житомирська область відноситься до зони найбільш стійких урожаїв цукрового буряку.